

KULBERT ZSÓFIA¹
Dr. EGYED KRISZTIÁN²

A Nyugat-dunántúli régió kistérségeinek fejlettsége³

A sajátos, észak-déli irányú kiterjedésű Nyugat-dunántúli régió területe egyedülálló módon négy országgal, Szlovákiával, Ausztriával, Szlovéniával és Horvátországgal is határos. A régió hazánk nyugati közlekedési kapuja; a legjelentősebb közúti, vasúti és vízi áramlási tengelyek itt lépnek be az országba. Mindezeknek köszönhetően hazánk egyik legfejlettebb tervezési-statisztikai régiója, amely azonban nem egységes; a 25 kistérséget megvizsgálva jelentős belső egyenlőtlenségek tapasztalhatók.

Kezdeti hipotézisünknek megfelelően, az elemzés következtében beigazolódott, hogy a kistérségek mindegyikére nem mondható el, hogy adataik országos viszonylatban a legkedvezőbbek. A mutatók többsége esetében kimutatható földrajzi koncentráció, illetve tipizálhatók a fejlett és fejletlen kistérségek. A régióon belül Győr-Moson-Sopron megye kistérségei a legfejlettebbek, Zala megye kistérségei pedig a legkedvezőtlenebb helyzetűek. Egyértelműen megállapítható továbbá az is, hogy a mutatók közül a gazdasági fejlettség jelentős befolyással bír a további mutatók értékeire.

Kulcsszavak: fejlettség, kistérség, mutatók

1. A Nyugat-dunántúli régió általános bemutatása

1998-ban országgyűlési határozattal Magyarország területét 7 tervezési-statisztikai régióra osztották. A Nyugat-dunántúli régió az ország nyugati határvidékén található; Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék teljes terület alkotja, amely a 2007. évi CVII. törvény értelmében 25 kistérségre tagolódik. (1. ábra)

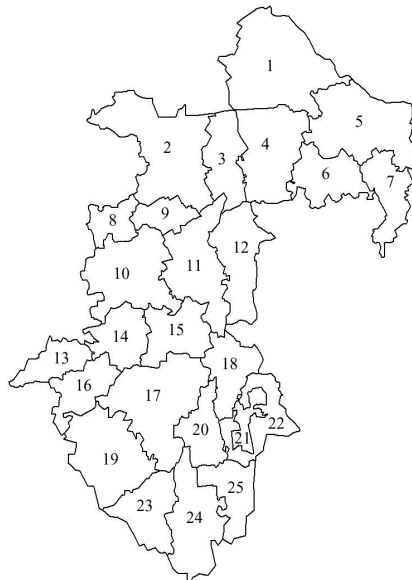
¹ PhD-hallgató, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar

² Adjunktus, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar

³ A publikáció a TÁMOP 4.2.1.B-09/1/KONV-2010-0006 Szellemi, szervezeti és K+F infrastruktúra fejlesztés a Nyugat-magyarországi Egyetemen c. projekt keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

1. ábra

A Nyugat-Dunántúli túli régió kistérségei

Forrás: saját szerkesztés

A sajátos észak-déli irányú kiterjedése révén egyedülálló módon területe négy országgal, Szlovákiával, Ausztriával, Szlovéniával és Horvátországgal is határos. A régió hazánk nyugati közlekedési kapuja; a legjelentősebb közúti, vasúti és vízi áramlási tengelyek itt lépnek be az országba. Ennek megfelelően három ún. Helsinki folyosó is érinti a régiót. A belső közlekedésből ugyanakkor hiányzik az É-D irányú összeköttetés, a mellékutak hálózata és a közlekedési hálózat minőségének javítása.

A Nyugat-Dunántúl területét három nagy táj, a Kisalföld, az Alpokalja és a dunántúli-dombság alkotja, továbbá érintik a dunántúli-középhegység peremvidékei. A változatos felszínű táj vízfolyásokban, természetes és mesterséges állóvizekben gazdag. A lejtésviszonyoknak megfelelően vízfolyásai Ny-K, valamint DNy-ÉK irányúak. Legjelentősebb természetes állóvizei a Balaton és a Fertő-tó. A terület éghajlata kontinentális, országos viszonylatban kiegyensúlyozott évi hőingás jellemzi, az utóbbi években azonban előfordulnak szélsőséges kilengések. Talaja az említett nagytájakhoz igazodóan eltérő szerkezetű és minőségű; a Kisalföldön jó termőképességű csernozjom, az Alpokalján kilúgozott barna erdőtalajok, a folyók völgyében öntéstalajok, a Cserben és a Kemenesháton kavicstakaró alakult ki. A kedvező természetföldrajzi adottságoknak megfelelően jellemző a

mezőgazdaság (kertművelés, szántóföldi kultúrák, szőlő- és gyümölcsstermesztés, gyepgazdálkodás, erdő- és vadgazdálkodás). Ásványkincsei közül említést érdemelnek a különböző fosszilis energiahordozók, valamint a termál- és gyógyvízkészletek.

A kedvező adottságok következtében régóta lakott terület. A kőkortól számítva található tárgyi emlékek és településmaradványok a régióban. A rómaiak idején fontos kereskedelmi utak vezettek át a térségen, amely kiemelt jelentőségű városok (pl. Savaria volt Pannónia tartomány székhelye) létrejöttét eredményezte. A Római Birodalom bukását követően jelentős államalakulatot az avarok, majd honfoglaló őseink hoztak létre. A középkorban az országot nyugatról védő gyeplépcső hízódott a régió területén. A tatárjárás, a határ menti háborúskodás, a pestisjárvány, a török-kor és a Habsburg-ellenes harcok, majd a XX. századi vasfüggöny és határsáv egyes területek elnéptelenedését okozta. Ezt a különböző etnikumok tudatos betelepítése és beszivárgása, valamint a kiváltságokkal rendelkező városok fejlődése összességében kompenzálta.

A természet- és közlekedés-földrajzi adottságok, valamint a történelmi és gazdasági folyamatok eredményeként napjainkra sűrű településhálózat jellemzi a régió térszerkezetét. A Nyugat-Dunántúlon közel 650 település, köztük 27 város található. A Kisalföld kivételével kiugróan magas a törpe- és aprófalvak száma. A Kisalföldön inkább „alföldi jellegű” nagyobb területű és népességszámú települések alakultak ki, de többnyire itt is az ezer fő alatti településnagyság a jellemző. A várossá nyilvánítások eredményeként közigazgatási értelemben nem található városhiányos térségek a régióban, ugyanakkor megfigyelhető a városi funkciók részleges hiánya. Léteznek elnéptelenedő aprófalvak, a megyei jogú városok környezetében pedig agglomerálódó településhálózatok formálódnak.

Az elmúlt évtizedekben a régió össznépessége lassú csökkenést mutat. Az utóbbi évek kedvezőbb értékei ugyanakkor nem a természetes szaporulattal, hanem a pozitív vándorlási egyenleggel magyarázhatók. Az országos viszonylatban fejlett gazdaság és a nyugati határszél közelsége vonzó a belföldi migráció számára. A népességgyarapodás többnyire a városokat és a városkönyéki településeket érinti. A külföldi eredetű bevándorlás elsődlegesen az üdülőterületekre irányul. A korszerkezet rendkívül kedvezőtlen; az öregedési index az országos átlagot meghaladó értékű. A törpe- és aprófalvas térségekben vészes a demográfiai erodáció. A történelmi kisebbségek területi elhelyezkedése a régióban viszonylag jól körülhatárolható. A nemzetiségi hagyományait és nyelvüket őrző horvátok és németek egyes határ menti településeken a többséget alkotják. A roma népesség szétszórtan él a régióban. A településenként koncentrált jelenlétük nem kimutatható, azonban jellemző a települések szerkezetén belüli elkülönülésük. A régióban az országos átlagot meghaladóan

magas a munkaképes korú lakosság aránya. A képzettség és a nyelvtudás szintén versenyelőnyt jelent az ország további régióival szemben.

A gazdasági szerkezetváltozás országos viszonylatban a Nyugat-Dunántúlon csak kisebb visszaeséssel járt. A foglalkoztatás átmeneti csökkenését viszonylag gyorsan kompenzálták a beáramló külföldi, elsődlegesen német és osztrák tőke által létrehozott munkahelyek. A természeti, gazdasági és közlekedés-földrajzi feltételek kedvező feltételeket jelentettek a helyi vállalkozások alapításához is. A foglalkoztatás helyzetére vonatkozó értékek jobbakké az országosnál, az adatsor azonban némi ellentmondást mutat: a régióban egészen 2002-ig dinamikusan csökkent a munkanélküliek száma, és ezzel párhuzamosan javult a munkanélküliségi ráta. Mindez azonban a foglalkoztatottak számának lassú csökkenése mellett valósult meg, amit csak az aktív népesség nagyobb arányú csökkenése kompenzált. Majd kedvezőtlen irányt vettek a munkaerő-piaci folyamatok, elsődlegesen a régióba betelepült multinacionális vállalatok létszámleépítései következtében. Összességében az agrár-foglalkoztatás jelentősen visszaszorult, a korábbi ágazati sajátosságok és a beáramló működő tőke hatására az ipari foglalkoztatás közel stagnált. A terciér szektor adja a foglalkoztatottak több mint felét. A szektoron belül azonban a közigazgatás és közszolgáltatások mellett a pénzügyi és az üzleti szolgáltatások szerepe továbbra is súlytalan.

Az egyes ágazatok gazdasági súlyát tekintve kiemelt területet képez a régióban a járműipar, a fa- és bútorigar, mint helyi jelentőségű szektor, valamint a régióban koncentráltan jelenlévő termálvíz-kincsre épülő egészségturizmus. A jövőben ezen szektorokat egészíti ki az információs és kommunikációs technológiák, a környezeti iparágak, különös tekintettel a megújuló energiaforrásokra, valamint felsőoktatási szektoron alapuló ún. tudásipar. Ugyanakkor bizonyos iparágakban veszélyként kell felkészülni a távol-keleti gazdaság dinamikus fejlődésére, és az alacsonyabb hozzáadott értékű tevékenységek fokozatos leépülésére, visszafejlesztésére.

2. Kutatásmódszertan

A Nyugat-Dunántúl az ország egyik legfejlettebb régiója, amely azonban nem egységes; a 25 kistérséget megvizsgálva jelentős belső egyenlőtlenségek tapasztalhatók. A fejlettség rendkívül összetett fogalom, többdimenziós volta következtében olyan módszert alkalmaztunk, amely több aspektusból, komplex módon is bemutatja az egyes kistérségek állapotát. A területfejlesztés hazai rendszerében alkalmazott mutatórendszerek közül megvizsgáltuk a 30/1997., a 24/2001. és a 67/2007. OGY határozatokba foglalt, a

területfejlesztés szempontjából kedvezményezett kistérségek meghatározása céljából kidolgozott mutatórendszereket. A szakirodalmi kutatás során pedig további lehetőségek alkalmazását elemeztük. Ezek közé tartozott a Gazdasági Minisztérium által 2000-tól alkalmazott – demográfiai, a vállalkozások fejlődését, a jövedelmi viszonyokat és az infrastrukturális fejlettséget jelző – 17 mutatóból álló rendszer. (Király Zs., 2006) Megvizsgáltuk Faluvégi 40 mutatót tartalmazó, a vizsgált térség társadalmi-gazdasági jellemzőinek leírását szolgáló mutatórendszerét (Faluvégi A., 2004) és Lados 57 mutatóból álló komplex mutatóját. (Lados M., 2005) Ez utóbbi részleteiben elemzi a vállalkozói környezet alakulását, a kereskedelem és turizmus helyzetét, a foglalkoztatottsági és jövedelmi viszonyokat, a munkanélküliségi helyzetet, a helyi társadalom iskolázottságát, a közoktatás helyzetét, az egészségügyi állapotokat, valamint az életminőséget meghatározó tényezőket. Megvizsgáltunk további, Nemes Nagy, Kiss és Németh által kidolgozott rendszereket is. (Nemes Nagy J. – Németh N., 2003; Kiss J. P. – Németh N., 2006)

A lehetőség áttekintése után végül a 67/2007. OGY határozatban megjelölt mutatórendszerre esett választásunk. A választást az adatok aktualitása, begyűjthetősége és egyértelműsége mellett a mutatók egyszerűsége, ugyanakkor a mutatórendszer komplexitása indokolta. Az összesen 17, gazdasági, infrastrukturális, társadalmi, szociális és foglalkoztatási mutató adatainak forrásául a KSH adatbázisai szolgáltak. A mutatók kiszámítását követően, meghatároztuk a régión belüli, kistérségek közötti egyenlőtlenséget az átlag, a szórás, a relatív szórás, az adatsor terjedelme, a szórás terjedelme, valamint az 1/10 decilisek és a 4/5 decilisek aránya alapján. A rangsorok és az egyenlő osztályközös bontás módszerével lehetővé tettük a különböző mértékegységű mutatókból álló rendszer összevont értékelését, ezzel meghatározva a komplex fejlettségi rangsort. Az egyenlő osztályközös bontás összevont eredményeit mutató-főcsoportonként térképen is ábrázoltuk.

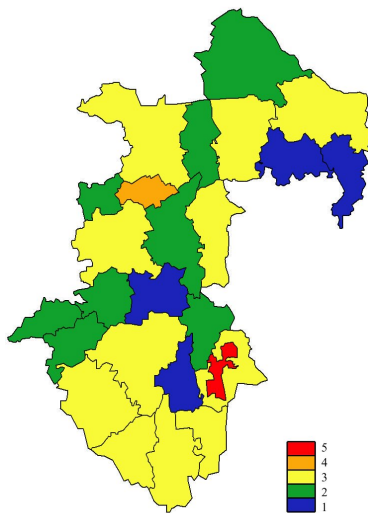
3. Eredmények

3.1. Gazdasági mutatók

A Gazdasági mutatók között – a 67/2007. OGY határozat alapján – a működő gazdasági szervezetek 1000 lakosra jutó számát, a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 1000 lakosra jutó számát, valamint az önkormányzatok egy lakosra vetített helyi adóbevételeit vizsgáltuk. (2. ábra)

2. ábra

A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont gazdasági fejlettsége

Forrás: saját szerkesztés

A régióban a gazdasági aktivitás mértéke meghaladja az országos értéket; 1000 lakosra 69 vállalkozás jut. Az átlagot meghaladó a Győr-Moson-Sopron megyei aktivitás. A kistérségek közül kiemelkedik a gazdaságilag fejlett városok, elsődlegesen Győr és Szombathely agglomerációja, valamint a turisztikailag frekventált térségek (Hévíz, Keszthely). A legalacsonyabb aktivitás a néhány ezres, gazdaságilag alacsony fejlettségű városok körzetében tapasztalható (pl. Tét, Pácsa). A mutató elfedi a gazdaság fejletlenségét a rendkívül alacsony lakosságszámú kistérségek esetén (pl. Óriszentpéter).

A régió területén több kiemelkedő turisztikai attrakció, nemzeti parkok, világörökség helyszínek, Balaton-parti települések és további értékek találhatók. A vendégéjszakák száma a termálfürdő-épülő egészség-turisztikai desztinációkban kiugróan magas. Régiós szinten is kiugró értéket mutat a Hévízi kistérség, ahol a rendkívül magas vendégforgalom mellett alacsony a lakosságszám. Az attrakció- és szálláshely-hiányos térségek vendégforgalma messze a régiós átlag alatt van. A mutató értékét az egyes térségek szállás-struktúrája szintén befolyásolja; a magánszállások esetében a rendelkezésre álló kapacitás és a hivatalos adatközlés anomáliái következtében alacsonyabbak az értékek.

Az önkormányzatok helyi adóbevételeinek nagysága elsődlegesen a gazdaság fejlettségével, azon belül a gazdasági aktivitással és a jövedelmi viszonyokkal áll kapcsolatban. A vállalkozások száma és egy-egy nagyvállalat iparüzési adó befizetése (pl. Szentgotthárd), valamint a vendégéjszakák után juttatott idegenforgalmi adó (pl. Hévíz)

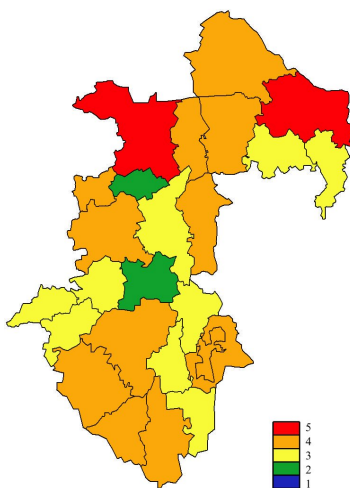
jelentősen hozzájárul az önkormányzatok költségvetéséhez. A gazdaságilag fejletlen kisvárosok térségében a központi költségvetés átengedett tételeit csak kis mértékben képes kiegészíteni a helyi gazdaság (pl. Pannonhalma, Tét, Pacsa).

3.2. Infrastrukturális mutatók

Az Infrastrukturális mutatók között – a 67/2007. OGY határozat alapján – a közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások arányát, az egy km vízvezeték-hálózatra jutó zárt csatornahálózat hosszát, a vezetékes gázt fogyasztó háztartások arányát, a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások arányát, a telefon-főállomások 1000 lakosra jutó számát, valamint a kábeltelevízió előfizetőinek 1000 lakosra jutó számát vizsgáltuk. (3. ábra)

3. ábra

A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont infrastrukturális fejlettsége

Forrás: saját szerkesztés

A közüzemi vízhálózat közel teljesen kiépített a régió településein. Valamennyi kistérségben a lakások több mint 90%-a kapcsolódott a hálózathoz. Jelentősebb egyenlőtlenségek a kistérségek között nem, csupán települési szinten mutathatók ki. A nagyvárosok közvetlen agglomerációjában szinte teljes körű a kiépítettség, míg a törpe- és aprófalvas térségekben mutatkoznak hiányosságok.

A zárt csatornahálózat kiépítettségében jelentősebb különbségek tapasztalhatók. Az említett város – kisebb települések mellett regionális egyenlőtlenségek is megfigyelhetők.

Győr-Moson-Sopron és Zala megye közel hasonló fejlettsége mellett Vas megye településeinek csatorna-hálózata alacsony kiépítettségű. Különösen jelentős az infrastrukturális hiányosság a Vasvári és a Sárvári kistérségben.

A vezetékes gázfogyasztás a megyei jogú városok térségében a legelterjedtebb, amelyben a hálózathoz történő csatlakozás lehetősége, valamint a városi lakosság és a városias életmód kiemelkedő aránya játszik szerepet. Óriszentpéter, Vasvár és Pacsa, a legkevésbé városias városok térségében a legalacsonyabb a hálózat kiépítettsége.

A rendszeres hulladékgyűjtés az országos átlagot meghaladó mértékű, a régió mindhárom megyéjében 90% feletti. A szolgáltatás megszervezése még egyes, a gazdasági mutatók tekintetében fejletlennek minősített térségekben (pl. Pannonhalmi és Téli kistérség) is közel teljes körű. A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya az aprófalvas és szórt szerkezetű települések térségében (pl. Óriszentpéteri kistérség) a legalacsonyabb.

A telefonhálózat kiépítettsége a mobil kommunikációs lehetőségek (mobiltelefon, mobil Internet) széleskörű elterjedése nyomán már nem egyértelmű jelzője az infrastrukturális fejlettségnek. Ugyanakkor egyértelműen tájékoztat arról, hogy mely települések/térségek voltak fejlettek az elmúlt években. A Nyugat-Dunántúlon a hálózat kiépítettsége Pacsa, Pannonhalma és Zalakaros térségében a legalacsonyabb szintű, míg e mutató tekintetében a Győri, a Keszthelyi és a Hévízi kistérségek a legfejlettebbek.

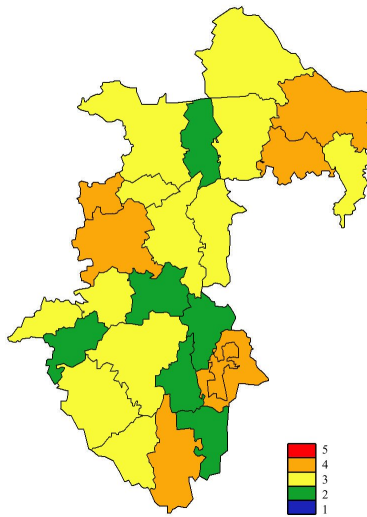
A kábeltelevízió-szolgáltatás terén jelentős területi egyenlőtlenségek tapasztalhatók. A csatlakozó előfizetők számát alapvetően befolyásolja a szolgáltatás elérhetősége. Egyes kistérségekben szinte kizárólag az egyetlen városra korlátozódik a kábeltelevízió szórása, míg más kistérségekben több szolgáltató is működik.

3.3. Társadalmi mutatók

A Társadalmi mutatók között – a 67/2007. OGY határozat alapján – a vándorlási különbözet 1000 lakosra jutó számát, az épített 3-x szobás lakások arányát, a halálózási rátát, valamint az urbanitás/ruralitás indexét vizsgáltuk. (4. ábra)

4. ábra

A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont társadalmi fejlettsége

Forrás: saját szerkesztés

A régió természetes fogyását a népmozgalmi pozitívum képes kompenzálni. A kedvező vándorlási egyenleg a régióban azonban elsődlegesen csak Győr-Moson-Sopron megyére (illetve a kistérségek csupán közel felére) érvényes. A kistérségek szintjén kiemelkedő a bevándorlás a gazdaságilag fejlett nagyvárosi agglomerációk közelében (pl. Pannonhalmi kistérség), valamint a magas életminőséget ígérő turisztikai desztinációkba (pl. Hévízi kistérség). A határ mentiség ugyanakkor csak a gazdasági fejlettséggel együtt jelent vonzó célterületet (pl. Sopron-Fertődi kistérség). A határ mentén elhelyezkedő kistérségek többségében így az elvándorlás jellemző. Különösen veszélyes az elvándorlás a törpe- és aprófalvas térségekben, valamint a hiányos városi funkciókat nyújtó kistérségekben.

A jövedelmi viszonyokkal és az életszínvonallal összefüggésben régiós szinten az újonnan épülő lakások közel egyharmada három vagy annál több szobával épül. A kistérségek közötti egyenlőtlenségekben területi koncentráció vagy tipologizálás egyértelműen nem kimutatható. Az új lakások közel fele Nagykanizsa, Kőszeg és Óriszentpéter térségében a magasabb kategóriába esik.

A régióban a halálozási ráta 10 és 20 ezrelék közé esik. A jelentős különbségek főként a hátrányos helyzetű, elöregedő településeken és térségekben a demográfiai erodálódás veszélyével fenyegetnek (pl. Zalaszentgrót, Óriszentpéter). A legkedvezőbb halálozási helyzet a fiatalosabb korszerkezetű városokban és fejlettebb falvakban (pl. Győri és Szombathelyi kistérség) tapasztalható.

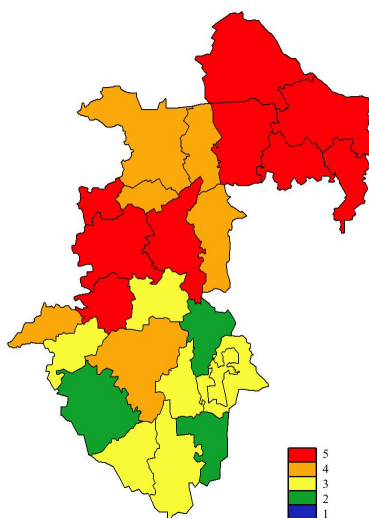
A régió lakosságának közel 56%-a a 27 város valamelyikében lakik. A városodás és városiasodás azonban gyakran csupán közigazgatási értelemben értendő. Az utóbbi években várossá nyilvánított települések valódi városi funkciókat csak részben képesek ellátni. A régió hat kistérségében (Csorna, Kapuvár, Tét, Óriszentpéter, Vasvár, Zalaszentgrót) nem található 120 fő/km² népsűrűségű település. Az urbanitás mértéke ugyanakkor a jelentős lélekszámú megyeszékhelyek térségében 80% körüli. Kiemelkedő még Keszthely térségében, ahol a korszámú, meglehetősen aránytalan lakosság-eloszlású település alkotja a kistérséget.

3.4. Szociális mutatók

A Szociális mutatók között – a 67/2007. OGY határozat alapján – a fiatalodási indexet, valamint az önkormányzatok által rendszeres szociális segélyben részesítettek 1000 lakosra jutó számát vizsgáltuk. (5. ábra)

5. ábra

A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont szociális fejlettsége

Forrás: saját szerkesztés

A régióban a lakosság fiatalodási indexe 62%; azaz minden három 60 év feletti lakosra két 15 év alatti fiatal jut. Az összességében kedvezőtlen korszerkezet a már említett előregedő, magas halálozási rátájú, törpe- és aprófalvas térségekben lassú elnéptelenedési tendenciához vezet. A Nyugat-Dunántúlon elsődlegesen Pacsa, valamint Lenti térsége érintett. A Keszthelyi és Hévízi kistérségekben szintén kedvezőtlen a fiatalodási index (két 60 év

feletti lakosra jut egy fiatal). Itt azonban a korszerkezet alakulásában a népmozgalmi folyamatok is szerepet játszanak. A magas életminőséget ígérő térségbe beköltöző idősebbek, valamint a megélhetési költségek és az ingatlanárak miatt elvándorló fiatalok. A kedvezőbb korszerkezeti adatok a zöldövezeti agglomerációhoz tartozó kistérségekben tapasztalhatók; a Pozsony közeli Mosonmagyaróvári kistérségből, valamint a Győr közeli Pannonhalmi kistérségből.

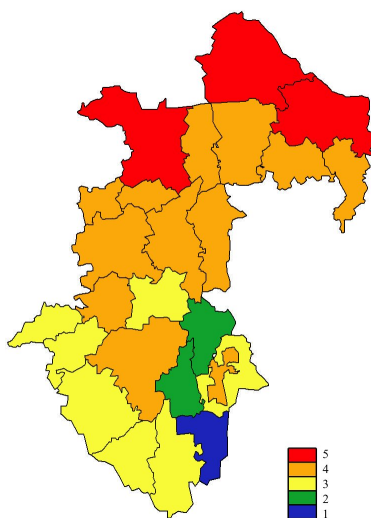
A lakosság közel 0,8%-a részesül évente rendszeres szociális juttatásban a régióban. Győr-Moson-Sopron és Vas megyékben az átlagnál kedvezőbb, azonban Zala megyében az átlagot messze meghaladó mértékben. A kistérségi szintű összehasonlítás még jelentősebb egyenlőtlenséget mutat. A Sopron-Fertődi kistérségben egy ezrelék alatti, a Zalakarosi kistérségben közel 3,5% az érték. Zala megye kedvezőtlen helyzetű térségeiben a gazdasági és demográfiai problémák mellett, azokkal párhuzamosan szociális problémák is megjelennek (pl. Pacsai, Lenti és Zalaszentgróti kistérség).

3.5. Foglalkoztatási mutatók

A Foglalkoztatási mutatók között – a 67/2007. OGY határozat alapján – a nyilvántartott álláskeresők arányát, valamint az aktivitási rátát vizsgáltuk. (6. ábra)

6. ábra

A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont foglalkoztatási helyzete

Forrás: saját szerkesztés

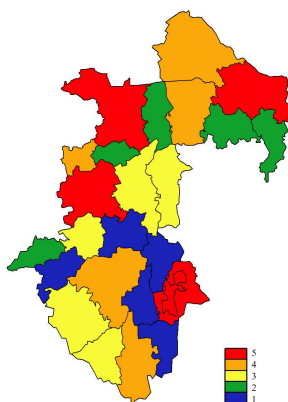
A régió lakosságának foglalkoztatási szintje, az adottságoknak és a relatív, hazai viszonylatban fejlett gazdaságának köszönhetően, az országos adatoknál kedvezőbb. A nyilvántartott álláskeresők száma a munkaképes lakáságon belül 5,17% volt 2008-ban. A régió belüli egyenlőtlenség szempontjából erős területi koncentráció figyelhető meg; Győr-Moson-Sopron megyében 4% alatti, míg Zalában 8% körüli az érték. A legkedvezőbb adat a magas gazdasági aktivitású, határ menti Sopron-Fertődi kistérségre, valamint a kiemelkedő gazdasági fejlettségű Győri kistérségre jellemző. A Pacsai, Zalaszentgróti és Zalakarosi kistérségekben az álláskeresők aránya 10% feletti a munkaképes korú lakosságon belül.

Az aktivitási ráta adatai erős negatív korrelációt mutatnak az álláskeresők számával. A korszerkezet és a gazdasági aktivitás, gazdasági fejlettség függvényében kimutathatók ugyan egyenlőtlenségek, de a régió kistérségeinek vonatkozó adatai egyaránt kedvezőek hazai viszonylatban. 90% alatti aktivitás csupán a Zalaszentgróti és Zalakarosi kistérségekben mutatható ki.

4. Összefoglaló elemzés

A Nyugat-Dunántúli régió összességében valamennyi mutató tekintetében az ország legfejlettebb térsége. A kistérségi szintű elemzés azonban – egyes mutatók esetében – a régió belüli jelentős területi egyenlőtlenségeket mutatott. A kistérségek mindegyikére nem mondható el, hogy adataik országos viszonylatban a legkedvezőbbek. A mutatók többsége esetében kimutatható földrajzi koncentráció, illetve tipizálhatók a fejlett és fejletlen kistérségek. (7-8. ábra)

7. ábra: A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont fejlettsége

Forrás: saját szerkesztés

A régió belül Győr-Moson-Sopron megye kistérségei a legfejlettebbek, Zala megye kistérségei pedig a legkedvezőtlenebb helyzetűek. A mutatók közül a gazdasági fejlettség jelentős befolyással bír a további mutatók értékeire. A gazdaságilag fejlett megyeszékhelyek, Győr és Szombathely térsége, a határ menti adottságait kihasználni képes Sopron-Fertődi kistérség, valamint az egyedi turisztikai attrakcióra épülő Hévízi kistérség adatai kiemelkedőek a régióban. Ezeket követik a pozsonyi és győri agglomeráció hatásait kihasználó Mosonmagyaróvár, a további megyei jogú városok, valamint a fontos turisztikai célpont, Keszthely. A legkedvezőtlenebb helyzetű kistérségek többnyire törpe- és aprófalvas szerkezetűek, a székhely település gazdasága kevésbé fejlett, városias funkciói hiányosak. Ezen városok gazdasági fejlettséges is hiányos, térségüket így nem képesek dinamizálni. A mutatórendszer összevont értékei alapján a Vasvári és Óriszentpéteri kistérség, valamint Zala megye több kistérségének (Zalaszentgróti, Pacsai és Zalakarosi kistérségek) helyzete a legkedvezőtlenebb. Ugyanakkor ehhez a csoporthoz hasonló „fejletlenségű” a fejlett Győr-Moson-Sopron megyében található Téli kistérség is.

8. ábra

A Nyugat-Dunántúli régió kistérségeinek összevont fejlettsége

Kistérségek	Σ	Gazdasági mutatók	Infrastrukturális mutatók	Társadalmi mutatók	Szociális mutatók	Foglalkoztatási mutatók
Csornai	19	3	4	3	5	4
Győri	22	3	5	4	5	5
Kapuvári	16	2	4	2	4	4
Mosonmagyaróvári	19	2	4	3	5	5
Pannonhalmi	16	1	3	3	5	4
Sopron-Fertődi	20	3	5	3	4	5
Téti	17	1	3	4	5	4
Celldömölki	18	3	4	3	4	4
Csepregi	17	4	2	3	4	4
Körmendi	17	2	3	3	5	4
Kőszegi	19	2	4	4	5	4
Őriszentpéteri	13	2	3	2	3	3
Sárvári	17	2	3	3	5	4
Szentgotthárdi	15	2	3	3	4	3
Szombathelyi	20	3	4	4	5	4
Vasvári	11	1	2	2	3	3
Letenyei	16	3	4	3	3	3
Hévízi	20	5	4	4	3	4
Keszthelyi	17	3	4	4	3	3
Lenti	15	3	4	3	2	3
Nagykanizsai	17	3	4	4	3	3
Pacsi	11	1	3	2	3	2
Zalaegerszegi	18	3	4	3	4	4
Zalaszentgróti	11	2	3	2	2	2
Zalakarosi	11	3	3	2	2	1

Irodalomjegyzék

- Faluvégi Albert 2004: *A társadalmi-gazdasági jellemzők területi alakulása és várható hatásai az átmenet időszakában*, Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Kutatóközpont, Budapest
- Király Zsolt. 2006: *Magyarország kistérségi rendszere a '90-es évektől napjainkig*. X. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok. Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös 2006. március 30-31.
- Lados M. 2005: *Nyugat-Dunántúli kistérségek sajátosságai – a régió helyzetelemzése térségi megközelítésben*. MTA-RKK NYUTI
- Kiss J. P. – Németh N. 2006: *Fejlettség és egyenlőtlenségek. Magyarország megyéinek és kistérségeinek esete*. Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek BWP – 2006/8. MTA Közgazdaságtudományi Intézete, Budapest
- Nemes Nagy J. – Németh N. 2003: *A „hely” és a „fej”. A regionális tagoltság tényezői az ezredforduló Magyarországon*. Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek, 7. sz.

Jogforrások

- 30/1997. (IV. 18.) OGY határozat** a területfejlesztési támogatások és a decentralizáció elveiről, a kedvezményezett területek besorolásának feltételrendszeréről
- 67/2007. (VI. 28.) OGY határozat** a területfejlesztési támogatásokról és a decentralizáció elveiről, a kedvezményezett térségek besorolásának feltételrendszeréről
- 24/2001. (IV. 20.) OGY határozat** területfejlesztési támogatások és a decentralizáció elveiről, a kedvezményezett térségek besorolásának feltételrendszeréről